

CLUSTER HAVO/VWO LELYSTAD: ONS VERHAAL - FEBRUARI 2018

CLUSTER HAVO/VWO LELYSTAD: ONS VERHAAL

februari 2018

SVOL

Stichting voor Voortgezet Onderwijs
Lelystad

Inhoud

Vooraf

- 1. Leren met ambitie**
- 2. Basisstructuur cluster havo/vwo**
- 3. Onderbouw: kiezen voor talent**
- 4. Bovenbouw: variatie aan leerroutes**
- 5. Opbrengsten vanuit de werkgroepen**
- 6. Principes voor de organisatie**

Vooraf

In april 2017 heeft de gemeenteraad van Lelystad ingestemd met nieuwbouw van een onderwijscampus ten zuiden van de Rietlanden. Vanaf dat moment is de clusterontwikkeling in een stroomversnelling gekomen. Al in maart 2016 is de adviesnota havo/vwo-cluster en het daarbij behorende addendum door de GMR van de SVOL van instemming voorzien. Op basis van deze stukken zijn in korte tijd de conceptplannen voor het cluster H/V zowel inhoudelijk als organisatorisch doorontwikkeld om tot een vernieuwend en enthousiasmerend onderwijsontwerp te komen. Inhoudelijke doorontwikkeling was daarbij wenselijk vanuit met name de maatschappelijke discussie over het vergroten van kansen en het, ten behoeve van kansengelijkheid, uitstellen van loopbaankeuzes onder jongeren. De principiële uitgangspunten die onder het cluster liggen, en die de basis vormen van de adviesnota (inclusief addendum) zijn daarbij gehandhaafd: leerlingen vanuit groep 8 hebben een aantrekkelijke keuze en de kleinschaligheid is gewaarborgd. Dit heeft geleid tot onderwijs waarbinnen leerlingen verschillende leerroutes kunnen en mogen kiezen, zowel in de onderbouw als de bovenbouw. Organisatorisch zijn de plannen vertaald naar concrete keuzes over zaken als periodes, lesduur, samenhang tussen vakken en teams. Dit heeft geleid tot een schets van de week van een leerling voor zowel onderbouw als bovenbouw.

Dit document beschrijft het verhaal van het cluster havo/vwo: wat zijn de sturende principes en hoe gaat het onderwijs eruitzien. De hoofdlijnen zijn voor een groot deel te herleiden naar de denklijnen die in de werkgroepen zijn ontstaan. Door deze te verbinden en te vertalen naar een organisatorisch onderwijsontwerp, staat er nu een krachtig en toekomstbestendig verhaal voor het cluster H/V. De uitgangspunten voor het onderwijsontwerp staan in het groene kader hiernaast genoemd.

Daarnaast is vanzelfsprekend ook doorgebouwd op de binnen de SVOL geldende visie op onderwijs van Biesta, onderwijs dat gelijkwaardig persoonsvormend, kwalificerend en socialiserend hoort te zijn.

Het in dit document gepresenteerde onderwijsontwerp laat concrete contouren zien die ertoe bijdragen om een gezamenlijke werkelijkheid te creëren. Het onderwijsontwerp is echter nog werk in uitvoering. Na deze fase volgt de fase van het bestek waarin de keuzes verder worden doorgerekend, om haalbaarheid en betaalbaarheid te waarborgen

De opbouw van het verhaal is als volgt: na een korte beschouwing op het fundament onder het onderwijsontwerp, zoomen we in op de inrichting van de onderbouw en de bovenbouw, om te eindigen met de uitgangspunten voor de organisatie (incl. de schetsen van de week van een leerling).

Uitgangspunten voor het onderwijsontwerp:

- Toekomstbestendig onderwijs
- 3600-3800 leerlingen
- Binnen de reguliere bekostiging
- Kleinschaligheid
- Maximale flexibiliteit
- Rijk aanbod, keuze voor de leerling
- Ruimte voor talent en maatwerk
- Begeleiding gericht op leren/loopbaanleren
- Minder startmomenten
- Samenhang in het programma
- Groeimodel: gefaseerd implementeren
- Expliciete aandacht voor beroepscomponent in de havo
- Expliciete aandacht voor wetenschapscompetenties in het vwo
- De leerlingen hebben/krijgen de regie over hun eigen leren

1. Leren met ambitie

Wat is goed onderwijs voor onze leerlingen in Lelystad? Wat hebben zij nodig voor de samenleving van morgen? Alhoewel niemand weet hoe de wereld van morgen eruitziet, is het duidelijk dat onderwijs aantrekkelijker, motiverender en flexibeler kan en moet worden ingericht. In het cluster havo/vwo is het onderwijs passend voor elke leerling. Leerlingen krijgen meer ruimte om te leren op eigen niveau en tempo en vanuit eigen interesses keuzes te maken. Zij worden gestimuleerd om zelf regie te leren nemen en verantwoordelijkheid te dragen voor hun leren en hun leerloopbaan. Daarmee zijn leerlingen beter toegerust op de eisen die het vervolgonderwijs stelt. Naast het diploma als toegangsbewijs, rust het cluster havo/vwo leerlingen als persoon toe voor deze stap naar vervolgonderwijs, naar een deelname in onze maatschappij en, voor de langere termijn, naar de arbeidsmarkt.

Loopbaanleren is daarmee het fundament onder het cluster havo/vwo. Loopbaanleren komt in alle sectoren, vakken, projecten en activiteiten van havo/vwo terug, loopbaanleren loopt als een rode draad door de hele schoolloopbaan. Dit stelt eisen aan het onderwijs: onderwijs komt tot stand in dialoog met de leerling, het toepassen van kennis en ervaringen is cruciaal en leerlingen moeten keuzes hebben in het onderwijsprogramma. Deze vrije vertaling van de elementen van een loopbaangerichte leeromgeving (Kuijpers, 2012) bieden leerlingen de mogelijkheid om te oefenen in het maken van keuzes, zelf initiatief te nemen, accenten te leggen in zijn/haar schoolloopbaan. Op het fundament van loopbaanleren, geven drie pijlers richting aan de invulling van het cluster havo/vwo.

Pijler 1: Kennis - presteren op niveau

Kennis is van belang om de wereld te kunnen duiden en nieuwe vragen te kunnen stellen. Daarom is het belangrijk dat elke leerling zich de kennisbasis eigen maakt zodat hij daar in de toekomst op verder kan bouwen. Kennis heeft echter verschillende verschijningsvormen en naast kennis- en cultuuroverdracht is ook cultuurvernieuwing van belang in het onderwijs. Cultuurvernieuwing verwijst naar het bewustzijn dat de kennisbasis continu in ontwikkeling is en dat je daar door een nieuwsgierige en onderzoekende houding een bijdrage aan kunt leveren. In het cluster havo/vwo is aandacht voor zowel cultuuroverdracht als cultuurvernieuwing in het onderwijs.

Pijler 2: Eigenaarschap - regie leren voeren

De leerling is in de eerste plaats verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces, leerinhouden eigen maken moet elke leerling uiteindelijk zelf leren te doen. Leerlingen tussen 12-18 bevinden zich in een gevoelige fase voor het aanleren van bepaalde regulatieve vaardigheden. Zelfregulatie, zelfevaluatie, wisseling van perspectief en keuzegedrag hebben een piek in de adolescentie. De omgevingsfactoren zijn hierbij van doorslaggevend be-

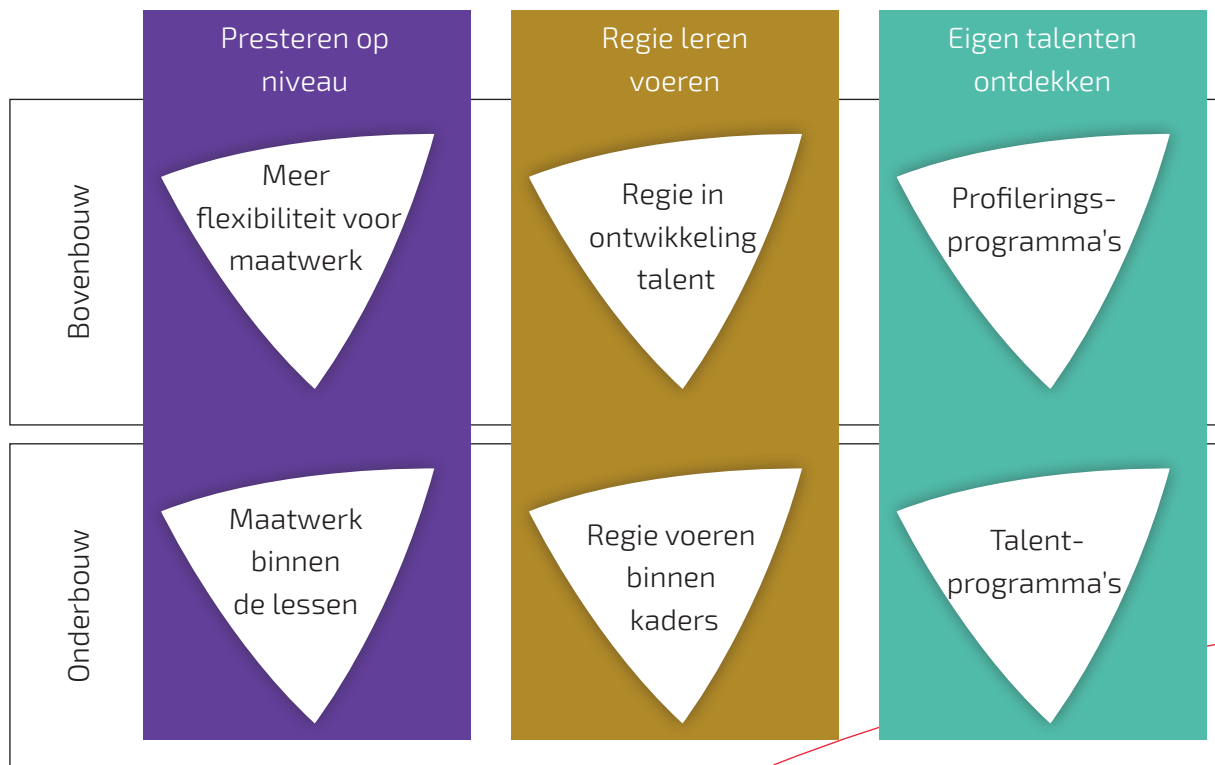
lang. Leerlingen worden toegerust om hun eigen leren te reguleren door zowel structuur te bieden als autonomie te versterken. Op het niveau van de leerroute krijgt dit vorm door leerlingen heldere keuzes aan te bieden. En in de les biedt de weektaak enerzijds structuur in de vorm van doelen en richtlijn voor aanpak, maar ook ruimte voor verschillende vormen van verwerking.

Pijler 3: Motivatie - eigen talenten ontdekken

Motivatie wordt wakker als leerlingen zien wat het nut is van de dingen die ze op school leren. Talentprogramma's waarin vakoverstijgend aan echte buitenschoolse contexten wordt gewerkt, zijn daarom onmisbaar in een eigentijds curriculum. Leerlingen kunnen de vakken in een breder verband zien in een concrete context en daarop reflecteren. Reflectie is daarbij niet alleen gericht op de taak (hoe is het gegaan? Wat is het resultaat?), maar vooral ook op de persoon (is dit voor mij van betekenis?). Leerlingen ontwikkelen een realistisch zelfbeeld en krijgen zelfvertrouwen. Ze zien dat elk mens uniek is met eigen kwaliteiten, interesses, waarden en wat hen motiveert. Het ontdekken van eigen talenten biedt de basis voor de overstap naar het vervolgonderwijs en alles wat daarna nog volgt.

In de inrichting van het cluster zijn de pijlers vertaald naar onderbouw en bovenbouw. Presteren op niveau vraagt ruimte en flexibiliteit voor het bieden van meer maatwerk aan leerlingen. In de onderbouw gebeurt dit binnen de lessen, in de bovenbouw krijgen de leerlingen meer ruimte om hun eigen werkzaamheden te plannen in voorbereiding op het vervolgonderwijs. Al in de vorige fase, in maart 2016 is gekozen voor het 80%-20%-principe als opbouw voor de weektaak. Bij het leren voeren van regie ligt de focus in de onderbouw daarbinnen op het leren werken met weektaken (binnen de vaklessen) en de structuur van blokken. In de bovenbouw is de regie gericht op het ontwikkelen van eigen talenten in de profileringsprogramma's. In de onderbouw heeft de programmering voor de 20% een andere benaming, de talentprogramma's.

1. Leren met ambitie

Kerncurriculum

In het cluster havo/vwo wordt invulling gegeven aan de pijlers door de ontwikkeling van een kerncurriculum. In het kern-keuze denken richten leerlingen zich voor 80% van de tijd op school op de kerndoelen en eindtermen die wettelijk verplicht zijn (de kern) en voor 20% op andere leerinhouden die van belang worden geacht. Alle vakken leveren tijd in om de keuzeprogramma's mogelijk te maken. Dit maakt het mogelijk dat leerlingen die bepaalde keuzes maken op basis van interesse, meer tijd kunnen besteden aan bepaalde vakgebieden dan voorheen. De premisse is hier: alle leerlingen maken zich het kerncurriculum eigen, maar leerlingen leren verschillende inhouden en vaardigheden in het keuzecurriculum.

2. Basisstructuur cluster havo/vwo

Deze elementen van loopbaanleren zijn in het cluster vertaald naar de onderbouw en de bovenbouw.

Hierbij zijn de verticale deelscholen vanaf leerjaar 1 waarvan oorspronkelijk sprake was, losgelaten ten behoeve van het uitstellen van de keuze voor de leerling. Dit betekent dat leerlingen in groep 8 die mogelijkheden hebben voor instroom. In de bovenbouw ligt de focus op het profileren binnen de profielen met de mogelijkheid om ook te kunnen verbreden of te ondersteunen. Deze keuze vraagt extra aandacht voor het versterken van de samenhang tussen onderbouw en bovenbouw. Leerlingen moeten vanuit de onderbouw, ongeacht de keuzes die ze in talentstroom hebben gemaakt, toegang kunnen krijgen tot elk van de vier profielen in de bovenbouw.

Talentstroom

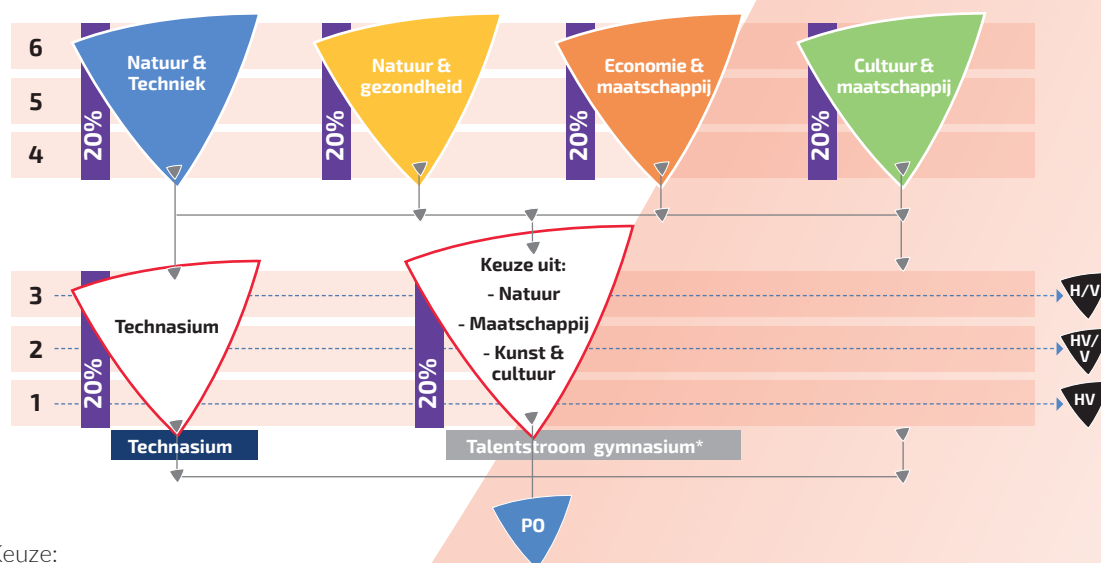
De Talentstroom biedt leerlingen een breed keuzeprogramma in drie richtingen (natuur, maatschappij en kunst & cultuur). Leerlingen kiezen hun eigen route in de onderbouw, waarbij zij minimaal twee richtingen moeten volgen. In leerjaar drie kiest de leerling een talentprogramma, als voorbereiding op de profielkeuze in leerjaar 4.

Technasium

Het technasium heeft haar sporen verdiend in Lelystad en is binnen het nieuwe cluster een eigen stroom. Leerlingen kiezen met het technasium voor het didactisch concept van projectmatig werken met externe opdrachtgevers. Zowel in de onderbouw als in de bovenbouw kunnen leerlingen kiezen voor het technasium. Zij volgen het programma dan, middels het vak Onderzoeken en Ontwerpen (O&O) voor 3 jaar (onderbouw) of 2 of 3 jaar (bovenbouw havo/vwo)

Gymnasium

Het gymnasium is een aparte stroom waarin leerlingen kunnen kiezen voor Latijn en Grieks binnen de 80%. Leerlingen kiezen in leerjaar 1 voor het gymnasium en volgen dit programma t/m leerjaar 3. In leerjaar 4 kiest een leerling of hij/zij examen gaat doen in Grieks en/of Latijn. Binnen de talentstromen nemen leerlingen deel aan de keuzeprogramma's met de reguliere (havo/vwo)-leerlingen, zowel in de onderbouw als de bovenbouw. Gezien de te verwachten leerlingenaantallen voor deze stroom zal het gymnasium niet als zelfstandig team, maar als onderdeel van een van de talentstroomteams gaan functioneren.

Keuze:

- h/v/g
- technasium, gymnasium of talentstroom

3. Onderbouw: kiezen voor talent

De onderbouw staat in het teken van een brede vorming en oriëntatie op de profielen in de bovenbouw. De voorkeuren en interesses zijn leidend bij de invulling van het keuzeprogramma. Hieronder staat beschreven wat leerlingen te kiezen hebben, welke spelregels daarbij gelden en wat dit betekent voor de invulling van de programma's.

Keuzes vanaf groep 8

Binnen Lelystad is er in de toekomst een school voor havo/vwo die een aantrekkelijke keuze voor alle leerlingen biedt. Leerlingen kiezen in groep 8 voor talentstroom, technasium of gymnasium. Binnen het gymnasium en de talentstroom maakt de leerling een aanvullende keuze voor één of meerdere talentprogramma's.

1. Technasium: naast het kerncurriculum in alle vakken participeert de leerling 3 blokken in de week (totaal 270 minuten) in de projectmatige activiteiten van het technasium. Dit programma is alleen onderdeel van het technasium, en derhalve niet te kiezen als talentstroom buiten het technasium.

2. Gymnasium: Latijn en Grieks maakt voor de leerling die dit kiest voor een periode van drie jaar deel uit van het kerncurriculum. Daarnaast is voor alle leerlingen het talentprogramma kunst & cultuur in leerjaar 1 en 2 verplicht omdat hierin elementen van kcv terugkomen.

Daarnaast kiezen zij voor het talentprogramma natuur of maatschappij. In leerjaar 3 kiezen zij voor één van de drie programma's: natuur, maatschappij of kunst & cultuur.

3. Talentstroom: naast het kerncurriculum in alle vakken vult de leerling 20% van het programma in met de keuze voor talentprogramma natuur, maatschappij of kunst & cultuur. Leerlingen kiezen in het eerste leerjaar minimaal 2 verschillende talentprogramma's. In het tweede leerjaar mogen zij voor dezelfde talentprogramma's kiezen als in leerjaar 1, maar zij mogen ook verbreden. Net als de gymnasiasten kiezen de leerlingen in de talentstroom in leerjaar 3 voor één van de drie programma's.

Keuzeprogramma onderbouw H/V (20%)

	Technasium	Talentstroom	Gymnasium
Leerjaar 3	Technasium Technasium	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur
Leerjaar 2	Technasium Technasium	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur
Leerjaar 1	Technasium Technasium	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur	Natuur Maatschappij Kunst & Cultuur

3. Onderbouw: kiezen voor talent

Leren vanuit interesse in 20%

Hoe ziet de basis van het talentprogramma in de onderbouw er uit?

Groepering van leerlingen

In het talentprogramma in de onderbouw (technasium of de talentstromen natuur, maatschappij en kunst & cultuur) leren leerlingen vanuit hun interesses. Leerlingen verlaten hiervoor hun stamgroep/basisgroep, en volgen voor drie blokken in de week (in totaal 270 minuten per week) in hun keuzegroep het talentprogramma van hun voorkeur. Een talentprogramma heeft de duur van een half jaar en leerlingen kunnen dus halverwege het schooljaar in een nieuwe keuzegroep worden geplaatst. Om formatief juist de kunnen sturen maken leerlingen deze keus echter wel al voorafgaand aan het schooljaar

Samenhang curriculum

Het 20%-programma is gericht op het toepassen van basis-kennis en basisvaardigheden die in het kerncurriculum zijn aangeboden. De betekenisvolle opdrachten, activiteiten en projecten bieden leerlingen de kans om zich te ontwikkelen op de ontwikkellijnen die daarvoor worden opgesteld. Hierbij gaat het om zaken als: samenwerken, probleemoplossend denken, kritisch denken, presenteren, ict-vaardigheden, zelfevaluatie etc. Alle vakken in de onderbouw maken gebruik van de in de talentstroom aangeleerde vaardigheden. Zij sparen zo tijd binnen hun eigen reguliere lessen. De kernvakken Nederlands en wiskunde en de moderne vreemde talen kunnen in de talentlessen een ondersteunende rol spelen. Lichamelijke opvoeding is geen aparte talentstroom meer, maar is ondersteunend voor zowel natuur, als maatschappij en kunst & cultuur (waar mogelijk).

Differentiatie en determinatie

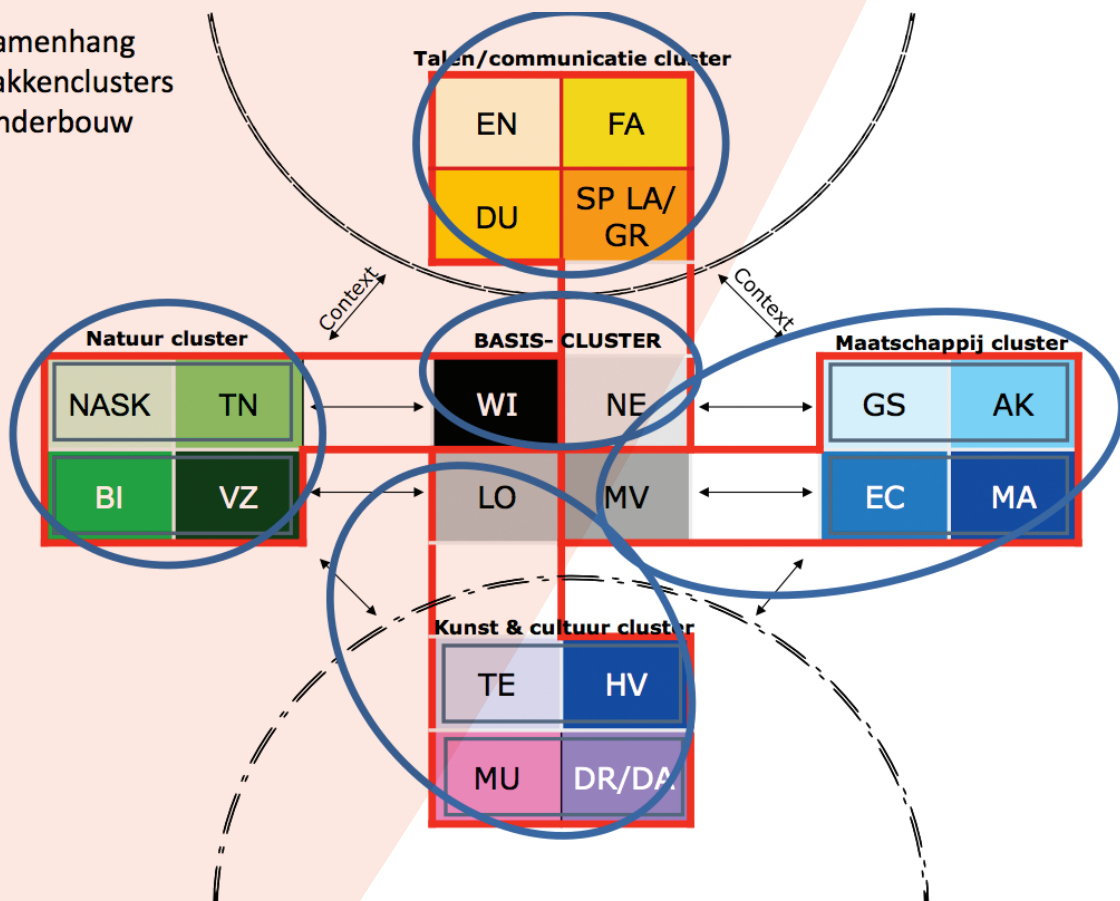
Het talentprogramma wordt in leerjaar 1 en 2 in heterogene niveaugroepen havo/vwo aangeboden. Differentiatie op meer praktisch leren (HAVO) en meer onderzoekend leren (WON) (VWO) maken deel uit van deze programma's. Dit biedt mogelijkheden om het proces van determinatie in de onderbouw te versterken door ook prestaties en motivaties die in de talentprogramma's naar voren komen mee te laten wegen. Het talentprogramma is daarmee niet slechts voor 'de leuk'. Leerlingen die instromen vanaf de TL in havo2, kunnen zonder problemen meedraaien in het talentprogramma. Hiertoe dienen in samenwerking met de werkgroep die binnen het cluster vmbo zich over deze groep buigt, nog de nodige stappen gezet te worden.

Passende leerroutes in 80%

Differentiatie binnen de lessen

Binnen het kerncurriculum wordt gedifferentieerd op niveau en tempo en dit vindt plaats binnen de lessen. Leerlingen worden uitgedaagd om te laten zien wat ze kunnen. Binnen de lessen is een balans tussen instructie/hoorcollege en werkcolleges (onder begeleiding werken en vragen kunnen stellen) en werkgroepen (groepswerk). Er wordt voortgebouwd op de vaardigheden die leerlingen vanuit het PO meenemen. Leerlingen geven binnen kaders sturing aan hun eigen leren en leren ook buiten het zicht van de docent. Dit gebeurt in de onderbouw binnen de les. Door verwante vakken roostermatig aan elkaar te koppelen ontstaat ruimte voor verschillende leersettingen (grotere of kleinere groepen, meer individueel werk) en ook samenwerking tussen docenten.

Samenhang vakkenclusters onderbouw

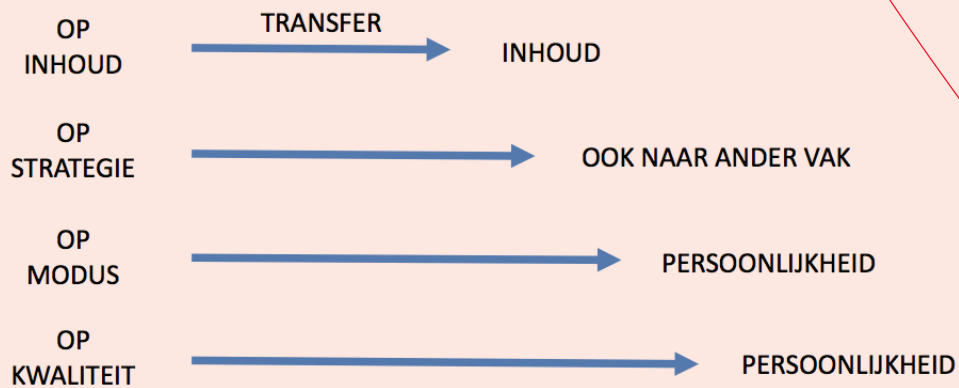

3. Onderbouw: kiezen voor talent

Werken met weektaken: programmasturing

Voorwaardelijk voor meer differentiatie is het werken met weektaken. Door het onderwijsprogramma richting de leerling te expliciteren kunnen leerlingen ook regie leren voeren. Weektaken beschrijven de doelen en de activiteiten voor een week en maken de verwachtingen aan de leerling duidelijk. Leerlingen leggen in toenemende mate zelf verantwoording af over wat ze geleerd hebben en hoe ze dat gedaan hebben. In de evaluatie is aandacht voor zowel de proces- als productevaluatie. Binnen de lessen worden de vakdoelen verbonden met het verwerven van meta-cognitieve vaardigheden. Leerlingen leren te reflecteren op inhoud, strategie, modus en kwaliteit. Hierdoor is transfer naar andere vakken en de persoonlijkheid van de leerling mogelijk en kan de leerling een steeds betere leerder worden.

FEEDBACK

4. Bovenbouw: variatie aan leerroutes

De bovenbouw staat in het teken van de voorbereiding op het examen en de keuze en voorbereiding op een vervolgopleiding. De inrichting van de bovenbouw biedt een variatie aan routes voor verschillende typen leerlingen: leerlingen die al goed weten welke richting ze op willen, de multi-talenten met een brede interesse en de leerlingen die alle zeilen moeten bijzetten om een diploma te halen.

Drie leerroutes om te profileren

Naast de keuze voor een profiel, de daarbijbehorende profielvakken en een aantal vrije keuzes, allen behorende tot het kerncurriculum dat de leerling laat toewerken naar een diploma, kiest de leerling in de bovenbouw voor één van de volgende drie routes:

1. Route A: verdiepen

Een profileringsroute voor leerlingen die al weten wat ze willen en waarbinnen leerlingen 20% van het programma invullen met een verdiepingsprogramma. Leerlingen kunnen afhankelijk van het gekozen profiel kiezen voor mogelijkheden zoals technasium of International Business College (IBC). Het technasium heeft al vorm gekregen binnen de SVOL. Voor het IBC zal in het schooljaar 18-19 een pilot starten. Op termijn zijn wellicht meerdere andere richtingen, zoals het International Art College mogelijk. Leerlingen die voor het technasium kiezen, kiezen automatisch voor het keuzevak O&O, zij doen derhalve examen in een extra vak. Deze programma's zijn voor leerlingen die het reguliere programma binnen 80% kunnen afronden. Leerlingen motiveren hun keuze voor deze programma's bij de start in leerjaar 4. Het profielwerkstuk maakt integraal onderdeel uit van deze route.

2. Route B: verbreden

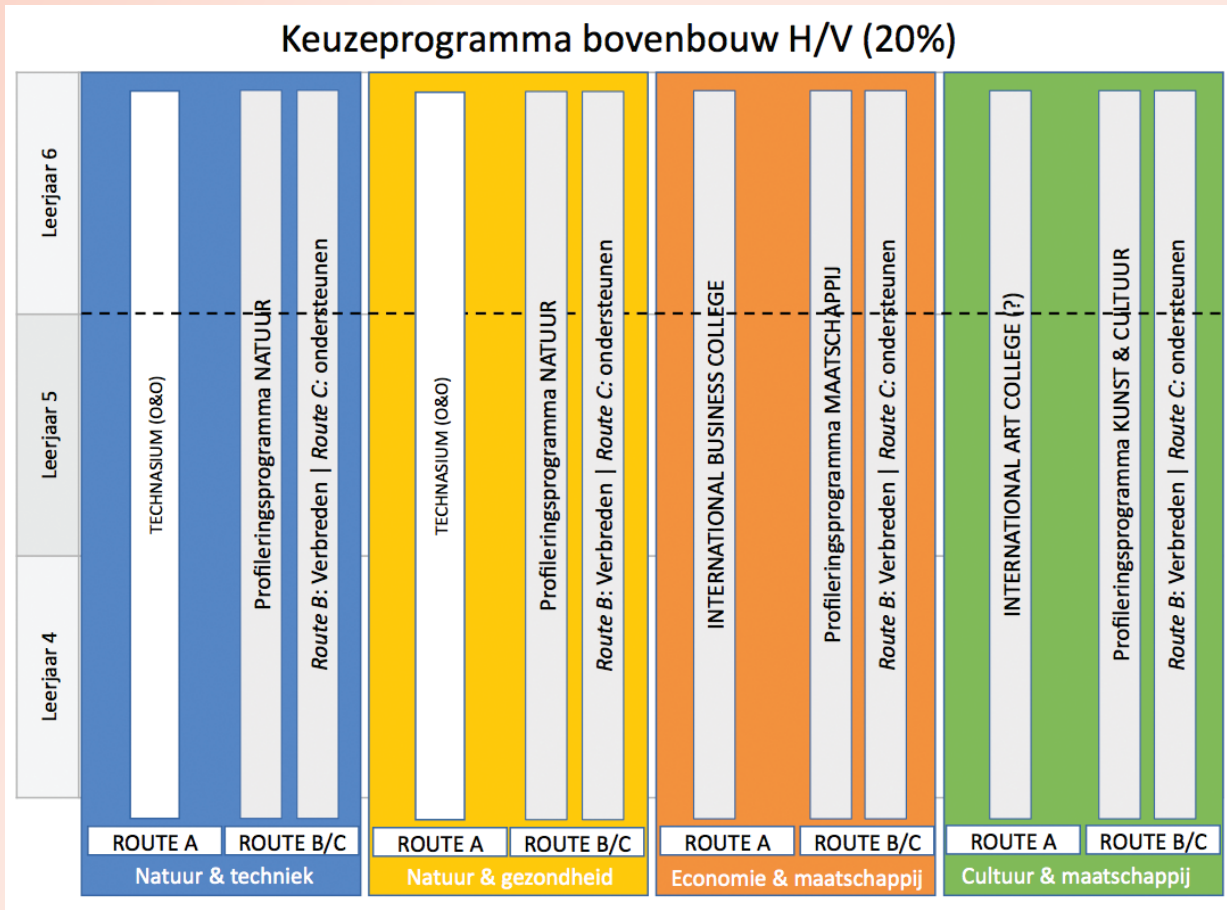
Een van de doelstellingen van het vernieuwde onderwijs binnen de SVOL is een verbeterde aansluiting bij vervolgonderwijs (HBO of WO). Leerlingen die zich meer willen verbreden, kiezen daarom voor een programma waarbij ze een dagdeel in de week participeren in het profileringsprogramma van het gekozen profiel (natuur, maatschappij of kunst & cultuur). Het profileringsprogramma bestaat uit betekenisvolle taken waarbinnen leerlingen vakkennis en vakvaardigheden vanuit de profielvakken natuur of maatschappij verder verdiepen. Leerlingen ronden dit programma af met het profielwerkstuk. Dit programma richt zich voor de havo op een beroepscomponent en voor vwo/gymnasium op wetenschapscomponenties.

Daarnaast blijft ruimte voor een dagdeel verbreding in de week. Verbreden dient in dit kader breed te worden opgevat: het kan gaan om een extra vak, een vak op een hoger niveau, certificaten voor Cambridge etc. Binnen de verbreding maken leerlingen, mits haalbaar hun eigenwijze keuze vanuit hun eigen motivatie, ambitie en talent.

3. Route C: ondersteunen

Binnen route C kiezen de leerlingen (net als bij route B) een dagdeel voor een profileringsprogramma in het gekozen profiel met het profielwerkstuk als afsluiting. Daarnaast kiezen ze voor een dagdeel een ondersteuningsprogramma, dit kan incidenteel of structureel van aard zijn. De ondersteuningsprogramma's richten zich in eerste instantie op de basis: taal- en rekenvaardigheid in combinatie met leer- en studiestrategieën. Leerlingen die incidenteel een ondersteuningsprogramma volgen kunnen bij het begin van een nieuwe periode overstappen naar route B en een verbredingsprogramma kiezen. Afhankelijk van de zwaarte van de verbredingsprogramma's wordt bepaald of leerlingen uit de ondersteuningsroute tussentijds kunnen instromen.

4. Bovenbouw: variatie aan leerroutes

Vakkenaanbod

Naast het keuzeprogramma volgen leerlingen in de 80% de vakken in het gemeenschappelijk deel, de profielvakken en de keuzevakken. Havisten kiezen nog twee vrije vakken, de vwo-ers en gymnasiasten nog drie (waaron-

der een tweede moderne vreemde taal Duits of Frans). Het aanbod van vrije keuzevakken wordt zo breed mogelijk ingevuld, met de kanttekening dat het betaalbaar moet zijn.

Gemeenschappelijk deel	Nederlands Engels Wiskunde ABC Maatschappijleer CKV LO			
Profielvakken	<i>Natuur & Techniek</i> Natuurkunde Scheikunde	<i>Natuur & gezondheid</i> Scheikunde Biologie	<i>Economie & maatschappij</i> Geschiedenis Economie	<i>Cultuur & maatschappij</i> Geschiedenis Beeldende vorming of muziek
Vrije vakken*	Duits Frans wiskunde D Beeldende vormgeving muziek management & organisatie aardrijkskunde geschiedenis economie Spaans Latijn \ Grieks (binnen gymnasium) Mits betaalbaar worden ook de volgende vakken aangeboden: Bewegensport & maatschappij godsdienst maatschappijwetenschappen voor havo filosofie voor vwo			

Ruimte voor maatwerk

De ambitie om leerlingen te laten presteren op niveau, vraagt een aanpak waarbij het mogelijk is om in te spelen op verschillen tussen leerlingen. Leerlingen die sterk zijn in bepaalde vakken moeten worden uitgedaagd en leerlingen die extra oefening nodig hebben, moeten dat ook kunnen krijgen (nog los van de ondersteuningsmodules

van route C). Dit vraagt om een vorm van flexibiliteit die in de bovenbouw wordt gerealiseerd door een aantal maatwerkuren per week. Dit zijn uren waarin leerlingen voor de periode van 9 weken bepalen voor welke vakken zij de extra uren inzetten. Tijdens deze uren is de docent beschikbaar om specifieke ondersteuning te bieden.

5. Opbrengsten vanuit de werkgroepen

In het schooljaar 2016-2017 is een aantal werkgroepen aan het werk gegaan met de ontwikkeling van het nieuwe cluster. Dit heeft tot rijke opbrengsten geleid over de invulling van het onderwijs die mee zijn genomen in het maken van dit onderwijsontwerp. Daarnaast blijven ze voor een volgende fase waarin het onderwijs ontwikkeld gaat worden ook bruikbaar. Enkele hoofdlijnen uit de adviezen van de werkgroepen (voor meer informatie: tussenrapportage SVOL 30 april 2017):

1. Regie voor de leerling, variatie in leersettingen,

De adviezen over de inrichting van de 80% gaan allemaal over eigenaarschap, autonomie en zelfstandigheid. Het nieuwe cluster biedt de kans om opnieuw na te denken over hoe leerlingen het beste leren. Daartoe worden verschillende aanzetten gegeven: variatie aan leersettingen (klassikaal-frontaal, zelfstandig, projectmatig groepswork), andere manieren van toetsen, werken met weektaken, keuzes bieden binnen kaders (basisopdrachten en keuzeopdrachten) etc. Het technasium kan hierbij een inspiratiebron zijn. Er zijn ook nog vragen over hoeveel ruimte leerlingen nodig hebben om regie te leren voeren en hoe dit het beste vorm gegeven kan worden. Het is de gezamenlijke opdracht aan de teams en secties om hier de komende jaren invulling aan te geven.

2. Invulling 20%

Voor de invulling van de 20% zijn vanuit de werkgroepen verschillende eisen geformuleerd:

- projectmatige manier van leren ingevuld door vak- en leergebieden
- levensechte opdrachten in opdrachtgeverschap van een externe partij in toenemende mate gericht op oriëntatie op studie en beroep met afsluitend het PWS.
- gericht op de ontwikkeling van (onderzoeks-) vaardigheden en deze worden d.m.v. ontwikkellijnen gemonitord
- Leerlingen krijgen naarmate hun schoolcarrière vordert steeds meer ruimte om zelf sturing te geven aan de invulling van hun eigen 20%.

3. Werken en toetsen vanuit doelen

Meer maatwerk en flexibiliteit vraagt om een andere aansturing en beoordeling van het leerproces. Voorstel uit een van de werkgroepen is om te gaan werken met weektaken waarin leerlingen zicht krijgen op de leerdoelen van die week en wat er van de leerlingen verwacht wordt (en op welk niveau). Haalbare doelen zijn motiverend en bieden ook mogelijkheden voor andere manieren van beoordelen: meer diagnostisch, gericht op competenties, rubrics.

4. Verbeteren aansluiting TL-havo

Vanuit de werkgroep aansluiting zijn aanbevelingen gedaan over de aansluiting met de TL, deze adviezen moeten verder worden afgestemd met de collega's van de TL om tot heldere afspraken over opstroom te komen. Bij de instroom in 4 havo hebben deze leerlingen extra ondersteuning voor wiskunde en Nederlands, hiervoor kunnen de ondersteuningsuren (uit route C) worden ingezet zolang een leerling dat nodig heeft.

5. Ruimere keuzes vakkenpakketten

Een aantrekkelijk aanbod aan vakken in de bovenbouw van het havo-vwo is een van de belangrijke wensen vanuit motivatie en loopbaanontwikkeling. In het huidige ontwerp heeft de leerling verschillende mogelijkheden om invulling te geven aan zijn/haar toekomst en zijn het aantal vrije keuzevakken vergroot.

6. Investeren in loopbaanbegeleiding

Het advies van de werkgroep loopbaanleren pleit voor een goede professionalisering van docenten en mentoren om zich te ontwikkelen tot goede loopbaancoaches. Mentoren en docenten zijn hoofdeverantwoordelijk voor loopbaanleren en het decanaat geeft ondersteuning. Daarnaast wordt het belang van een krachtige invulling van de 20% voor loopbaanleren nog eens onderstreept (ondernemendheid, vervolgstudie, research, profielkennis, bedrijfsleven, loopbaancompetenties, verticale samenwerking PO en hbo-WO).

6. Principes voor de organisatie

In Lelystad doet zich een bijzondere kans voor: nieuwbouw in twee clusters waarbinnen het onderwijs toekomstgericht kan worden ingericht voor de Lelystadse jongeren. Voorgaande beschrijft een inrichting van het onderwijs met meer flexibiliteit en keuzemogelijkheden. Wat vraagt dit van de organisatie van het onderwijs? Wat voor gebouw past daarbij?

Vijf variabelen van het rooster

In het huidige onderwijs wordt ingespeeld op verschillen tussen leerlingen door interne differentiatie binnen de les en externe differentiatie in allerhande extra's (hulplessen, plusuren, excellentieprogramma's) in de randen van de lesdag. Leerlingen voelen zich steeds minder uitgedaagd of gemotiveerd om te leren. De huidige werkwijze, inrichting en organisatie van het onderwijs laat niet toe dat er op andere manieren wordt geleerd dan met een docent met een vak, voor een groep leerlingen op dinsdag het 2e uur in lokaal 15.

De beschrijving van de toekomstige inrichting van het cluster havo/vwo creëert op verschillende manieren speelruimte voor meer maatwerk. Vertaald naar de vijf variabelen van het rooster:

1. Programma - Versterken van relaties en samenhang binnen vakkenclusters in halfjaarlijkse programma's.
2. Docent - Versterken van teamwork, zowel binnen de basiscurriculum (80%) als in de talentprogramma's (20%)
3. Leertijd - Werken in grotere tijdseenheden: 4 blokken van 90 minuten op een dag, minder leswisselingen.
4. Leerplek - een nieuw gebouw met mogelijkheden voor het leren binnen zones van vakken, variatie aan werkvormen.
5. Groepering - meer flexibele groepering van leerlingen in basisgroep en keuzegroep, voor de onderbouw vormgegeven binnen de talentstromen, in de bovenbouw in de verschillende profileringsroutes.

Principes voor de organisatie

Voor zowel de onderbouw als de bovenbouw kiezen we voor de volgende principes en uitgangspunten voor de organisatie:

Vierkant rooster van 18 x 90 minuten/week

Een vierkant rooster betekent dat er geen tussenuren meer zijn, leerlingen zijn dagelijks vier lesblokken van 90 minuten op school en werken daarin aan hun weektaken. Op dinsdagmiddag zijn zij vrij en hebben de collega's een werk-, overleg-, of ontwikkeldag met het team. Het werken in blokken van 90 minuten biedt de mogelijkheid om in het basisstramien 30 - 60 - 90 minuten de les op een gevarieerde wijze in te vullen.

Vier periodes van 9 weken

Ieder cursusjaar bestaat uit vier periodes van 9 weken. Dit betekent dat het onderwijsprogramma wordt opgebouwd uit halfjaarlijkse programma's die twee periodes

beslaan. Elke 9e week wordt ingevuld als tussenweek. De invulling van de tussenweek is nader te bepalen, maar kan bestaan uit inhalen, bijwerken, buitenschoolse activiteiten, sportdagen, teamdagen, portfoliogesprekken etc.

Werken in fysieke zones

In het nieuwe gebouw, zeker in de onderbouw, zijn de vakkenclusters terug te vinden in verschillende zones in het gebouw, ondergebracht per team. Alleen LO, (een deel van de) kunstvakken en (tenminste de praktijklessen binnen) BINASK worden centraal in het cluster aangeboden. Verwante vakken vinden hun plek, binnen de thuisbasis zoveel mogelijk naast elkaar. Zij stralen de identiteit van het vakkencluster uit en laten dit ook naar buiten toe zien. Naast mogelijkheden voor werken in een klassikale setting, zijn er ook andere leersettings mogelijk, zoals individuele studiecellen, groepsworkplekken, projectruimtes of spreekkamers. Flexibiliteit is het kernwoord: het gebouw dient niet alleen onderdak te geven aan het huidige concept, maar ook ruimte te bieden voor doorontwikkeling van het onderwijsconcept.

Teams onderbouw en bovenbouw

In de onderbouw wordt gewerkt met vier parallelle teams: een technasiumteam en drie teams binnen de talentstroom, waarvan binnen een team het gymnasium is ondergebracht. Docenten geven in principe hun lessen binnen één team. In de bovenbouw worden de teams geformeerd rond de profielen. We realiseren ons dat verticale samenwerking tussen onderbouw- en bovenbouwteams niet vanzelf gaat. Dit zal een expliciet aandachtspunt in de afstemming dienen te blijven.

6. Principes voor de organisatie

Inzetbaarheid personeel

Uiteindelijk komt het onderwijsontwerp uit bij de inzet van docenten: beschikbaarheid en bevoegdheden. Om de ambities, zoals verwoord in dit document, te kunnen realiseren zal in de voorbereiding op het nieuwe cluster het gesprek worden gevoerd over minimale aanstellingssomvang, dagdelenaanstellingen en bevoegdheden. We streven daarbij naar zo min mogelijk "kleine" aanstellingen. Goed onderwijs begint en eindigt bij de docent en de mogelijkheid om met collega's samen te werken aan de continue verbetering van kwaliteit.

ICT als hulpmiddel voor flexibel leren

In de programmatische insteek van dit onderwijsontwerp is er tot nu toe weinig gezegd over het dossier ICT. ICT is een belangrijk hulpmiddel voor het werkbaar maken van flexibele vormen van leren. Ict maakt tijd- en plaatsonafhankelijk leren mogelijk en biedt ondersteuning in zowel het aanbieden van programma's en digitaal toetsen als in het volgen van de voortgang van leerlingen. In het cluster

havo/vwo wordt ingezet op het gebruik van devices om doelgericht werken te versterken, meer variatie in werkvormen te realiseren en de keuzevrijheid voor leerlingen te vergroten. We sluiten daarbij aan bij het beleidsplan ICT zoals dat dit jaar bovenschools vorm heeft gekregen.

Week van een leerling

Bovenstaande principes zijn voor zowel de onderbouw als de bovenbouw vertaald in schetsen van de week van een leerling. De functie van deze schetsen is om een beeld te geven van de concrete vertaling van het onderwijsconcept dat is beschreven. Voor de volgende fase van het proces vindt het doorrekenen plaats en zullen deze globale plaatjes verder vertaald gaan worden in lessentabellen voor de vakken en studielasturen.

Nu gaat het om de volgende vragen: Wat staat er op het rooster? Wat is het ritme van de dag/week? Hoeveel blokken staan de talentprogramma's geprogrammeerd? En hoe zit het met de begeleiding?

Week van de leerling – onderbouw

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Cluster basis	Mentoraat Loopbaanleren	Cluster MVT	Cluster basis	Talentprogramma
90	Talentprogramma	Cluster MVT	Talentprogramma	Cluster maatschappij	Cluster Natuur
90	Cluster MVT	Centrale overleg middag	LO	Cluster basis	Cluster basis
90	Cluster Natuur		Cluster maatschappij	Cluster MVT	Cluster kunstvakken
Talentprogramma		:	3 x 90 =	270minuten	17% flex
Vakgericht		:	15 x 90 =	1.350minuten	
Totaal: per week				1620 minuten	

Toelichting:

- In de onderbouw zijn de vakken als volgt geclusterd:
 - Cluster basis: Nederlands en wiskunde
 - Cluster MVT: Engels, Duits, Frans
 - Cluster natuur: natuurkunde, scheikunde, techniek, biologie
 - Cluster maatschappij: geschiedenis, aardrijkskunde, economie, maatschappijleer
 - Cluster kunst & bewegen: kunstvakken (te, hv, dr, mu) en lichamelijke opvoeding
 - Cluster klassiek: Latijn en Grieks (gaat ten koste van blokken MVT en basis)
- Drie blokken per week talentprogramma, op willekeurige momenten in de week, parallel geroosterd voor meerdere basisgroepen. Dit is 17% van het totaal aantal lessen in de week
- Alle leerlingen zijn een middag vrij. Dit is dan een overlegmiddag voor docenten.
- Leerlingen hebben 1 blok per week mentoraat/loopbaanleren waarvoor een programma ontwikkeld gaat worden.

6. Principes voor de organisatie

Week van de leerling – bovenbouw havo

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	profiel	Profilering	Keuze II	Kern LO
90	profiel	Keuze I	Profilering	Kern EN	Kern NE
90	Maatwerk	Centrale overleg middag	Profilering	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Profilering	Kern CKV/ML	Kern WI

Profilering en maatwerk: 7 x 90 = 630minuten
Vakgericht: 11 x 90 = 990minuten
Totaal: 1620 minuten
per week

38% flex

Toelichting:

- In de bovenbouw is de vakkenclustering als volgt:
 1. Kernvakken: Nederlands, Engels, wiskunde, lichamelijke opvoeding en CKV/ML.
 2. Profielvakken:
 - Natuur: natuurkunde, scheikunde en biologie
 - Maatschappij: geschiedenis, economie en beeldende vorming/muziek
 3. Keuzevak uit het vrije deel
- Vier blokken per week profileringsprogramma met een keuze uit de drie routes zoals beschreven in hoofdstuk 4. Leerlingen kunnen binnen route B in twee van de vier blokken een extra keuzevak volgen. In route C kunnen zij twee van de vier blokken inzetten voor een ondersteuningsprogramma.
- Drie blokken in de week maatwerk waarbinnen leerlingen per periode eigen keuzes kunnen maken. In totaal kunnen leerling 38% van hun lessen naar eigen inzicht en interesse invullen.
- Alle leerlingen zijn een middag vrij. Dit is dan een overlegmiddag voor docenten.
- Leerlingen maken in de bovenbouw deel uit van een kleinere coachgroep (geen mentorklas) en afhankelijk van hun behoefte voeren zij a) zeer regelmatig, b) 3x per jaar of c) op aanvraag gesprekken met hun coach. Dit wordt gefaciliteerd door aan het begin en einde van de dag een coachband in te richten die op basis van afspraken (en taakuren) worden ingevuld. Dit moet nog vertaald worden naar het rooster.

Week van de leerling – bovenbouw havo

Route A: profileren en verdiepen [IBC/Economie & maatschappij]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (GS- EC)	Profilering IBC	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (GS- EC)	Keuze I	Profilering IBC	Kern EN	Kern NE
90	Maatwerk MVT	Centrale overleg middag	Profilering IBC	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Profilering IBC	Kern CKV/ML	Kern WI

6. Principes voor de organisatie

Week van de leerling – bovenbouw havo ROUTE B: profileren en verbreden [Natuur en gezondheid]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (NA-SK)	Profilering Natuur	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (NA-SK)	Keuze I	Profilering Natuur	Kern EN	Kern NE
90	Maatwerk MVT	Centrale overleg middag	Keuze III	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Keuze III	Kern CKV/ML	Kern WI

Week van de leerling – bovenbouw havo ROUTE C: profileren en ondersteunen [Cultuur & maatschappij]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (GS - MU)	Profilering Kunst & Cultuur	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (GS - MU)	Keuze I	Profilering Kunst & Cultuur	Kern EN	Kern NE
90	Maatwerk MVT	Centrale overleg middag	Ondersteuning	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Ondersteuning	Kern CKV/ML	Kern WI

6. Principes voor de organisatie

Week van de leerling – bovenbouw vwo/gym

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken	Profilering	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken	Keuze I (Fa of Du)	Profilering	Kern EN	Keuze III
90	Maatwerk	Centrale overleg middag	Profilering	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Profilering	Kern CKV/ML	Kern WI

Profilering en maatwerk:	7 x 90 =	630minuten	38% flex
Vakgericht:	11 x 90 =	990minuten	
Totaal: per week		1620 minuten	

De toelichting op de bovenbouw havo is ook van toepassing op de bovenbouw vwo/gym. Op de volgende pagina volgen drie voorbeelden van de drie routes.

Week van de leerling – bovenbouw vwo/gym

Route A: profileren en verdiepen [IBC/Economie & maatschappij]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (GS- EC)	IBC	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (GS- EC)	Keuze I (Fa of Du)	IBC	Kern EN	Keuze III
90	Maatwerk	Centrale overleg middag	IBC	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		IBC	Kern CKV/ML	Kern WI

6. Principes voor de organisatie

Week van de leerling – bovenbouw vwo/gym Route B: profileren en verbreden [Natuur en gezondheid]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (SK - BI)	Profilering NATUUR	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (SK - BI)	Keuze I (Fa of Du)	Profilering NATUUR	Kern EN	Keuze III
90	Maatwerk	Centrale overleg middag	Profilering	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Profilering	Kern CKV/ML	Kern WI

Week van de leerling – bovenbouw vwo/gym Route C: profileren en ondersteunen [Cultuur & maatschappij]

	Ma	Di	Wo	Do	Vr
90	Kern NE	Profielvakken (GS - MU)	Profilering Kunst & Cultuur	Keuze II	Kern LO
90	Profielvakken (GS - MU)	Keuze I (Fa of Du)	Profilering Kunst & Cultuur	Kern EN	Keuze III
90	Maatwerk	Centrale overleg middag	Ondersteuning	Maatwerk	Maatwerk
90	Kern WI		Ondersteuning	Kern CKV/ML	Kern WI

SVOL

Stichting voor Voortgezet Onderwijs
Lelystad

www.svol.nl